ROM UND DER PFENNING.

Die dichter des mittelalters, zumal die deutschen, klagen oft mit bitterkeit über all das unheil welches der pfenninc (her Pfenninc *personificiert ihn Reinmar von Zweter, vdH. MS.* 2, 188[a]; *altfr.* dans Deniers, *jongleurs et trouv. par Jubinal* 94. 101) *in der welt anrichte, namentlich aber wie Rom ein unersättlich geld verschlingender abgrund sei. vergl. Freidank* 147*f.* LV*f. Renner* 213[a] *und Müller* 3, XVI. *auch an lateinischen gedichten darüber fehlt es nicht; es folgen hier einige aus der Zürcher handschrift welche bd* 5, *s.* 293 *beschrieben, und aus welcher dort schon s.* 296 *eines mit ähnlicher schelte und klage über den* Nummus (*auch er persönlich zu verstehen*) *ist gedruckt worden. das vorletzte hat aus einer Kloster-Neuburger handschrift, aber in beträchtlich abweichender und nicht gerade befserer fafsung, bereits Mone gegeben, anzeiger* 8, 596*f.*

s. 5[a] Contra Romanorum auariciam.

Ve tibi roma uorax. absorbens cuncta caribdis.
  Nullaque cum nunquam sis saturanda uomens.
Quod caput æcclesiæ [1] te constituere priores.
  Prouida cura minus. sed pia forte fuit.
Ydolatras paulus cunctos profitetur auaros. [2]
  Non es auara quidem tu. sed auaricia.
Venalem sapiens animam testatur auari.
  Atque scelestius hoc asserit esse nichil. [3]
Vendere nulla timet qui uendere sustinet illam.
  Qua nichil in cunctis carius esse decet. [4]
Hoc aprincipio morbo semperque laboras.
  Tales rectores sunt populusque tuus.

Strata frequens est hospitibus romana doloris.
  Roma dolis plena est experiendo scio.

1. *für* æ *hat die hs. hier und weiterhin* ę. 2. *Ephes.* 7, 5.
3. *ecclesiastic.* 10, 9. 10. 4. *die hs.* docet

5[b] Si tibi quid remanet quod non rapuere dolosi.
Subripiet dolus. hæc experiendo scio.
Illic invenies oracula delfica semper.
Ambiguosque deos. experiendo scio.
Quisquis habet causam. det munera. scripta requirat.
Ad firmamentum suscipit ambigua.
Vt facile infirmet quicquid firmauerat ante.
Scriptor. ab aduersa munera parte ferens.
Proh dolor. atque pudor. pudor omnis religionis.
Omnibus in tanto roma fit obprobrio.
Vt clamant cuncti. rome uenalia cuncta.
Peruectique illis omnia muneribus.
Dicat enim ydolatram[2] babilon tibi paulus auarum
Non es auara quidem tu. sed auaricia.
Et sapiens perhibet nil esse scelestius illo.
Venalem qui habet seque animamque suam.

Mos est romanis in causis cottidianis.
Si sonat ante fores. bona uita. sciencia. mores.
Non exauditur. si nummus. mox aperitur.
Audito nummo quasi uiso principe summo.
Dissiliunt ualuæ. nichil auditur nisi salue.
Accurrunt turbæ. tota fit plausus in urbe.
Papa simul plaudit quia nemo libencius audit.
Nvmmus procedit. loquitur. pater audit obædit.
Omnia concedit. sine testibus omnia credit.
Quicquid uult prestat. tamen hæc distincio restat.
Vt bene pensetur. numeratus. in igne probetur.
6[a] Ignibus exustus. colitur pro martire iustus.
Sique rogarentur. pauli[2] prius ossa darentur.
Gracior est petro. redit omnis gratia retro.
Ne petat abscessum pater hunc uocat ilico sessum.
Atque manu captat. captum[3] uicinius aptat.
Parte locat dextra. sed pauper truditur extra.

Accipe. sume. cape. tria sunt gratissima. papæ.
Nil do. nil presto. nequeunt succurrere mesto.

1. Dicat ydolatram cū 2. *das punkt hinter* pauli. 3. *aus* captatum *gebeſsert.*

13[b] **I**N terra summus rex est hoc tempore nummus.
Nummum mirantur reges. et ei famulantur.
Nummo uenalis fauet ordo pontificalis.
Nummus in abbatum cameris retinet dominatum.
Nummum nigrorum ueneratur turba priorum.
Nummus magnorum iudex est consiliorum. [1]
Euocat ad plenum destercore nummus egenum.
Nummus adulatur nobis. post blanda minatur.
Nummus mentitur. nummus uerax reperitur.
Nummus periuros miseros facit et perituros.
Nummus auarorum deus est. et spes cupidorum.
N. in errorem mulierum ducit amorem.
N. uenales dominas facit inperiales.
N. raptores facit ipsos nobiliores.
N. iter cæli claudit reseratque fideli.
N. emit uillas. struit istas. destruit illas. [2]
N. peruersæ decreta facit sua perse.
N. si [3] loquitur pauper tacet. hoc bene scitur.
N. donatus dat honorem pontificatus.
N. corda necat. sapientum lumina cecat.
N. ut est certum stultum facit esse disertum.
N. non modicus fictos acquirit amicos.
In nummi mensa sunt splendida [4] fercula densa.

Dazu steht noch am rande, senkrecht der länge des gedichtes nach geschrieben, Ecce patet quique quod nummus regnat ubique.

29[b] Roma sitit. [5] siciensque bibit. bibit atque bibendo.
Plus sitit et bibit. [6] et bibit. et sitit. et siciendo.
Non minuatur ei sitis inmensæ rabiei.
Ni prius in roma distillent aurea poma.

Die gleichen verse auch s. 283[a]; *nur geht noch einer voran* Roma tenet morem non dum saciata priorem. *und der zweite* (Plus sitit *u. s. w.*) *lautet hier* Quid faciat nescit. quia plus sitis arida crescit.

WILH. WACKERNAGEL.

1. *wohl* conciliorum. 2. illas — istas. 3. Et. N. 4. slēdida
5. Roma bibit sitit. 6. bibit et sitit.